

Verzamelde mondelinge parlementaire vragen van Kathleen Pisman, Sofie Merckx en Catherine Fonck aan Frank Vandenbroucke (Vice-eersteminister en minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid), respectievelijk over "De werkuren van de stagiairs-artsen" (55003420P), "De artsen-specialisten in opleiding" (55003428P) en over "Het rapport van de FOD Volksgezondheid over de kwaliteit van de stages van de ASO's" (55003427P)

(uittreksel uit de voorlopige versie van het integraal verslag van de toespraken tijdens de plenumvergadering van 14 april 2023 van de Kamer van volksvertegenwoordigers)

Vraag van mevr. Kathleen Pisman:

Mevrouw de minister, een paar weken geleden ontmoette ik Lotte. Zij droomt ervan om arts te worden. Ze is op de goede weg, want het eerste deel van haar studies zit erop. Nu volgt haar stage in het ziekenhuis. Gisteren las ik echter in de krant: "Stagiairs-artsen worden uitgeperst tot ze erbij neervallen." Dat is onaanvaardbaar, stagiairs zijn geen slaven. Op haar eerste dag krijgt Lotte een formulier in handen waarin sprake is van een werkweek van zestig uur. Ze moet dat zagezegd 'vrijwillig' ondertekenen.

Zestig uur: dat is bijna het dubbele van een normale werkweek. Natuurlijk durft Lotte niet protesteren, uit schrik voor haar collega's of carrièrekansen.

Mevrouw de minister, Lotte is mentaal en fysiek uitgeput door die werkweken van zestig uur. En ze is niet alleen, het gaat over alle stagiairs in onze ziekenhuizen. Ze worden ingezet als goedkope arbeidskrachten, ze werken te veel uren en moeten onder druk heel moeilijke medische handelingen uitvoeren. Dat is gevaarlijk. Elke dag worden in onze ziekenhuizen levensbelangrijke operaties gedaan, gebeuren er spoedopnames en worden medische beslissingen genomen. Willen wij dat uitgeputte stagiairs-artsen die beslissingen nemen? Ecolo-groen wil dit alvast niet.

Hoe zal u ervoor zorgen dat de artsen-in-opleiding zelf de nodige zorg krijgen zodat ze een kwalitatieve hulpverlening kunnen geven aan hun patiënten? Wat zal u ondernemen opdat ziekenhuizen ook kunnen draaien zonder

Questions parlementaires orales recueillies de Kathleen Pisman, Sofie Merckx et Catherine Fonck à Frank Vandenbroucke (Vice-premier ministre et ministre des Affaires sociales et de la Santé publique), respectivement sur "Les horaires des médecins-stagiaires" (55003420P), "Les médecins spécialistes en formation" (55003428P) et "Le rapport du SPF Santé publique sur la qualité des stages des médecins spécialistes en formation" (55003427P)

(extrait de la version provisoire du Compte rendu intégral des interventions lors de la séance plénière du 14 avril 2023 du Chambre des représentants))

dat stagiairs-artsen op deze manier worden uitgebuit?

Vraag van mevr. Sofie Merckx:

Mevrouw de minister, een jaar geleden maakte u nog geen deel uit van deze regering. Er was toen echter veel ophef over de werkomstandigheden van de artsen-specialisten in opleiding. Ze hebben toen zelfs een tijdje gestaakt. De minister heeft toen een akkoord gesloten en hij heeft zelf in het paritair comité gezegd dat het voor hem een absolute prioriteit was om daarin verbetering te brengen.

Een jaar later is er een enquête is afgenomen bij 1.500 arts-assistenten in ons land. De resultaten zijn hallucinant: ze hebben veel te weinig tijd voor hun wetenschappelijke opleiding en moeten ongelooflijke werkuren doen. Het is daarom niet enkel voor hen een gevaar, voor hun mentale gezondheid en hun opleiding (ze vallen immers uit omdat ze uitgeput zijn), maar het is ook een gevaar voor de patiënten die verzorgd moeten worden.

Zou u een vliegtuig nemen met een piloot die al 80 uur gevlogen heeft en 2 nachten niet heeft geslapen? Toch laten wij mensen opereren in onze ziekenhuizen door artsen die dat hebben meegemaakt. Dat hebben ze vorig jaar zelf gezegd tijdens hun staking.

Gisteren stond er ook een opiniestuk in *De Standaard* van studenten geneeskunde. De studenten maken tijdens hun stages blijkbaar hetzelfde mee. Zij worden namelijk gevraagd om 60 tot 72 uur te werken per week. Degene die hen dat vraagt is ook degene die hen punten geeft, dus ze zitten in een positie waarin ze dat niet kunnen weigeren. Als men echter 60 tot 72 uur per week stage moet lopen, is dat niet meer stage lopen, maar uitbuiting. Dat is niet normaal.

Vorig jaar heeft men dus beloftes gemaakt, maar we zijn nu een jaar later en er zijn nog geen stappen vooruit gezet.

Mijn vraag is dus wat minister Vandenbroucke daaraan concreet zal doen.

Question de Mme. Catherine Fonck:

Madame la présidente, madame la ministre, il est évidemment impossible de résumer ici, en quelques instants, les 242 pages de ce rapport du SPF Santé publique, qui vient d'être publié, sur les stages des médecins spécialistes en formation et sur leurs maîtres de stage.

Les conclusions les plus importantes concernent essentiellement la qualité des prestations médicales et la qualité de la formation. Quand la durée de prestation légale est dépassée – et c'est le cas pour un médecin sur trois, pourtant dans un régime de base déjà lourd, de 60 heures par semaine – non, la qualité des soins aux patients ne peut pas être garantie. Quand il y a peu, ou pas, de temps de formation scientifique, la qualité des soins est en recul.

Quand le temps de supervision est insuffisant, ou quand les problèmes ne peuvent être réglés en cas de souci de formation, de crainte des conséquences sur la cote de stage, sur l'avenir de la carrière professionnelle, non, la qualité ne peut pas être garantie.

Les recommandations de ce rapport sont très généralistes. C'est ce que nous disons depuis des années. Mais l'essentiel, qui transparaît partout dans ce rapport, c'est que notre système de santé est sous pression, qu'il manque de médecins, que cela affecte directement les soins aux patients, mais aussi la qualité de la formation des jeunes médecins. Sans eux, d'ailleurs, tout le monde le sait ici, de très nombreux services hospitaliers devraient fermer.

Madame la ministre, les décisions de votre gouvernement ont été à l'inverse de ce qu'il fallait faire, puisqu'il y aura de moins en moins de candidats spécialistes en formation dans les années qui viennent. La situation va donc s'aggraver.

La vraie question centrale est: quand ce gouvernement va-t-il augmenter de manière forte le nombre de médecins en formation pour garantir la qualité des soins?

Antwoord van minister Caroline Genez:

Mevrouw de voorzitter, dames, ik dank u voor uw geëngageerde vraag.

De toekomst en de werkomstandigheden van onze artsen-specialisten in opleiding zijn ook de toekomst van onze zorg. Daarom is het zo belangrijk dat men hen in de beste omstandigheden hun job laat doen. Wij moeten waken over de gezondheid van degenen die de komende jaren mee voor de gezondheid van ons allemaal zullen zorgen.

U hebt ernaar verwezen. In mei 2021 werd een collectieve overeenkomst gesloten die de arbeids- en loonvoorwaarden voor alle artsen-specialisten in opleiding regelt. Laten wij eerlijk zijn, mevrouw Merckx, dat was een historische stap vooruit. Ik hoef u niet te herhalen dat ook mijn collega Frank Vandenbroucke dat erg ter harte neemt. Meer nog, hij heeft ervoor gepleit om de uitvoering van de cao permanent te monitoren en na twee jaar ook effectief te evalueren.

U hebt immers gelijk. Zeker niet alle problemen zijn vandaag opgelost. Is er gegarandeerd dat alle artsen en ziekenhuizen vandaag correct omgaan met de overeenkomst? Dat weten wij niet. Is het zeker dat artsen-specialisten in opleiding niet onder druk worden gezet om de opting-outclausule te ondertekenen? Wij weten het vandaag niet. Daarom is die permanente monitoring zo belangrijk.

De evaluatie loopt op het moment in de Nationale Paritaire Commissie artsen-ziekenhuizen, waarin, gelukkig maar, de artsen-specialisten in opleiding vandaag structureel zijn vertegenwoordigd. Het is goed dat de toekomstige generatie artsen effectief een stem heeft en dat zij, zoals gisteren in het opiniestuk in De Standaard, die stem effectief laat horen.

Collega's, u kunt zich voorstellen dat wij, de sociaaldemocraten in de regering, heel veel belang hechten aan goede loon- en arbeidsvoorwaarden voor iedereen. Een kwaliteitsvolle opleiding is daarbij minstens even belangrijk.

Daarom proberen wij een beter zicht te krijgen op de kwaliteit van de stage en hebben wij de

Réponse du ministre Caroline Genez:

FOD Volksgezondheid gevraagd een enquête te organiseren.

Madame Fonck, l'enquête a donné des résultats très intéressants qui ont été rendus publics. Ce rapport fait le point sur la qualité des stages des médecins spécialistes en formation et sur la vision d'avenir pour cette formation.

Il est intéressant de constater que les perceptions des médecins spécialistes en formation, des maîtres de stages et des coordinateurs interrogés sont assez différentes.

Les trois thèmes prioritaires pour les médecins spécialistes en formation sont les suivants: un feedback constructif, planifier et organiser l'équilibre entre la prestation de service et les formations et superviser un médecin spécialiste en formation de manière individuelle.

Les principaux problèmes rencontrés par les maîtres de stages sont une supervision inadéquate, l'accompagnement et le feedback, le climat dans lequel se déroule la formation et la priorité accordée aux besoins de service par rapport à la formation des candidats spécialistes, une exposition insuffisante ou unilatérale à la pathologie ou aux compétences techniques et des possibilités de formation pratique insuffisantes.

Les maîtres de stages citent les points suivants comme les plus importants: l'allègement de la charge administrative, les moments d'apprentissage organisés et le feedback.

Au mois de mai, une task force commencera ses travaux afin de concrétiser les recommandations sous la forme d'un plan d'action axé sur les critères qui encouragent la qualité des stages. Toutes les parties prenantes seront invitées à participer à cette task force pour formuler ensuite un plan d'action.

Comme vous le voyez, investir dans les médecins de demain, c'est aussi investir dans la santé et les soins aujourd'hui et demain. C'est exactement ce que font le ministre de la Santé publique, Frank Vandenbroucke, et ce gouvernement.

Het is inderdaad niet leefbaar als artsen-specialisten met een immense werkdruk geconfronteerd blijven. Er zijn niet alleen op

financieel, maar zeker ook op structureel vlak voor het werkritme oplossingen nodig. Die oplossingen zijn in voorbereiding. Daarover wordt nu met alle stakeholders gediscussieerd. Dat is volgens mij ook de weg, die we moeten gaan. We moeten een dialoog met alle betrokken partijen aangaan om zo tot constructieve oplossingen te komen die de toekomst van onze gezondheidszorg garanderen.

Antwoord van mevr. Kathleen Pisman:

Mevrouw de minister, ik dank u voor het antwoord, waaruit blijkt dat u onze bezorgdheden deelt.

Voor Groen is het belangrijk dat de uitbuiting van de artsen-stagiairs zo snel mogelijk stopt. Die uitbuiting bestaat en dat blijkt niet alleen uit het verhaal van Lotte, maar wordt ook bevestigd door het rapport van de FOD. Daar moet een einde aan komen.

U moet ervoor zorgen dat de ziekenhuizen kunnen draaien, zonder dat onbetaalde stagiaires 60 uur of meer moeten presteren. Het is tijd om hiervan werk te maken. Dergelijke praktijken moeten stoppen. Het wetsvoorstel van Groen-Ecolo ligt klaar.

Réponse de Mme. Sofie Merckx:

Madame la ministre, l'enquête et les témoignages sont là. Vous ne pouvez pas nous dire que vous allez résoudre cela dans un an et demi. Il faut le faire maintenant. Les hôpitaux doivent respecter la loi. Il n'est pas normal d'entendre tous ces témoignages.

Par ailleurs, il n'est pas possible de diminuer la charge de travail si on ne résout pas un autre problème fondamental, celui du *numerus clausus*. Si on continue à restreindre de cette façon le nombre de médecins qui peuvent pratiquer dans nos hôpitaux, le scénario va continuellement se répéter et on va vers l'épuisement.

Plus fondamentalement, qu'il s'agisse des infirmières, des aides-soignants, des médecins, des étudiants, tous commencent à travailler dans les hôpitaux avec un grand cœur, avec beaucoup de motivation. Mais, comme le système est malade, ils partent dépités, en *burn-out*. Il faut à nouveau remettre l'humain

au centre. Pour ce faire, il faut changer le financement des hôpitaux. Je vous conseille de le dire à M. Vandembroucke.

Réponse de Mme. Catherine Fonck:

Madame la ministre, je retiens de votre réponse qu'il y aura des discussions et un nouveau plan. Dois-je rappeler ici qu'un accord a été signé en 2021 avec de nombreuses promesses dont on peut d'ailleurs se demander ce qu'elles sont devenues.

Je retiens aussi surtout – j'en suis effrayée – qu'il n'y ait pas un mot de votre part sur ce qui devrait être aujourd'hui le cœur du cœur et la priorité absolue de notre système de soins de santé du côté des politiques. Il faut tout faire pour avoir suffisamment de médecins et de soignants bien formés pour garantir la qualité des soins aux patients. Et vous ne le faites pas!

Dans les dix ans qui viennent, 20 000 médecins partiront à la retraite. Pendant ce temps-là, c'est le surréalisme à la belge. On limite strictement, drastiquement le nombre de jeunes médecins à former pendant qu'on tente par tous les moyens de recruter des médecins à l'étranger. J'ose espérer un sursaut pour les patients.